

Ֆիլիպպոսյան յեղափոխութիւնից մի փոքր յետոյ, որով բոլորք իշխանութիւնը միացաւ Արեւելեան-Բուլղարիայի հետ: Լեփէն «College de France» ում սլաւոնական գրականութիւններէ պրոֆէսոր է և արեւմտեան Եւրոպայում ուսուցիչ և առնչութեամբ սլաւոններէ կեանքին ամենահմուտ գիտնականներէ մէկն է:

Լեփէն ասում է. թէ բոլորներէ ազատութիւնը բարոյագէտ, այն է զըզրոցի և զբերքի միջոցով եղել է առաջ քան նիւթականը—արի և թնդանօթի միջոցով: Քառասուն տարի օրը լանից առաջ Լամարտինը նկատել է, որ բոլորները բոլորովին պատրաստ են անկախութիւնն ստանալու և թէ նրանք սերբերի հետ հիմք կը լինին եւրոպական թուրքիայի սահմաններում ապագայում ծագող տէրութիւններէ համար: Անհաւա զիտոյնը խոստովանում են, որ բոլորները ունին շատ աչքը ընկնող արժանաւորութիւններ, իսկ Լեփէն բոլորք ազգը քաղաքակրթութեամբ ազգ է համարում: որ զիտէ գնահատել ազատութիւնը և միանգամայն օգտուել նրա պտուղներէ: Լեփէն իւր շարադրութեան առաջի գլխում, որ կազմուել է բաւական հիմունքով կերպով, խօսում է բոլորարիայի հին գրականութեան մասին, թէ ինչպէս վերջինս ուսումնասիրվում էր զլիսաւորապէս ուսուցիչներէ: Հետեւեալ ցոյց է տալիս բոլորարիայում լիզգանդական մեծ վնասները, այն վնասակար հետեւանքները, որոնք առաջ էին գալիս յոյն փանարիստներէ տիրապետութիւնէն:

Անցեալ տարուայ վերջերս բոլորք ազգը կարծես բոլորովին անհետացած էր: Կոպիտար և Կորբոլովի հռչակարար սլաւոն լեզուագիտները ոչ մի տեղեկութիւն չունէին բոլորարիայի մասին: Հաֆարիքը 1826 թուին հրատարակելով իւր «Արքայական Սլաւոն Գրականութեան» ասումը գրեթէ խոստովանում է, որ ձեռք տակ չէ ունեցել և ոչ մի գիրք բոլորարիայի մասին: Եւրոպայում 1828—29 թուներին առաջին անգամ անցան Բալկան լեռնաշղթան, Մոսկովայի «Телеграфъ» լրագիրը զարմացրով էր միայն հաղորդում, թէ բոլորները հին սլաւոնական լեզուի մօտիկ բարբառով են խօսում:

ու տանջուելով անյայտ ու անծանօթ էլ մեռնում կորչում են: Վերջապէս մարդու մէջ կայ մի որոշ չափով փառասիրութիւն: որ ցանկանում է ապրել և իրեն ընկերական, իրեն հասարակական մարդ: գործել հասկացող մարդկերանց շրջանում, յարգել ընկերներին և յարգուել նրանցից: Միթէ կրթութիւնը և զարգացումը, հենց նոյն իսկ գլխին ապրիտական, նրա համար ենք ստանում, որ խառնարի և տղիտութեան սահմաններում նրանց աւելորդ լինելը ողորմաբար: Ոչ ես ընդդէմ եմ ձեր պաշտպանած մասնագիտութիւններին, թէ՛ ինքնաբէշ, անհեռ օգտակալ: Եւ պատուաւոր մասնագիտութիւն: Այդ գործով պարագայով մարդը, եթէ միայն խղճմտանքով է պարագայում, և՛ հարգատեւութիւն է ձեռք բերում և՛ անուն և՛ պատիւ: Մեքենայագէտի չափ նա անկախ և ինքնիշխան է, գիւղատընտեսի չափ՝ ապահովուած առողջութեան կողմից, և երկուսի չափ էլ ազատ զրպարտութիւններէ: անուանարկութիւնից և կաշառելու ու կաշառուելու երկիւղից: Եկամտի մասին էլ խօսել աւելորդ է: Ոչ հարկաւոր է նրան երկաթուղու վարչութեան կամ գործարանատիրոջ քարեհանութիւնը հայցել՝ պաշտօն ստանալու համար և ոչ գրամագլուս զնել՝ ապրիտը ու օշխարհը գնելու համար:

1762 թուին Պայիսի արեւմտեան կողմից բոլորք լեզուով մի պատմական դրութեամբ, որ տարածվում էր ձեռագրներով: Պայիսի ի նկատի ունենալով վերականգնութիւնը, նա ստատիկ յարձակում էր ամեն բանում օտար ազգաց սովորութիւնները ստորկարար ընդունելու դէմ, յարձակում էր և նրա դէմ, որ փոխանակ ազգային բարբառի գործ էին անում այլազգի լեզուներ, զլիսաւորապէս յունաց լեզուն: Երկրորդ յայտնի գործիչը միկենոյս ուղղութեամբ էր Ստոյկո Վլադիսլաւովը (Սօֆիոյի տեղակալ): նա ծնունդ է 1739 թուին, իսկ վախճանել 1815 թուին Բուլղարիայում: Սօֆիոյի տեղակալը բաւական ծանր հաւածանքներէ ենթարկուեց: Բուլղարիայը ներկայ տարւոյս սկզբում, բոլորարիայի վերականգնութեան օրրանն էր: այստեղ տպվում էին գրքեր և բրօշխներ բոլորք լեզուով, այստեղ էր տարածվում ազգային Անկախութեան եռանդուն պրօպագանդան:

Լեփէն ցոյց է տալիս Բիբօնի կամ Բերովիչի աշխատութիւնները (վախճանուել է 1871 թուին Պարիզում): սա փոխադարձ ուսման կողմնակիցներէն էր, բայց սովորականից դուրս նշանակութիւն ունեցան Ռուսիային յայտնի վիեննի աշխատութիւնները (ծնունդ է Ունգարիայում, ազգաւ մալորոս (малоросъ)): 1829 թուին վիեննի ճիւղը հրատարակեց Մոսկովայում ուսուցիչ լեզուով բոլորներին մասին մի աշխատութիւն: Բուլղարիայում ազգայնականութեամբ գրեւոր, որ ստատիկ տպագրութիւնը գործեց հասարակութեան վերայ: վիեննի թէ այս գրութեամբ և թէ հետեւեալ աշխատութիւնները գիտնական կրթիչի կողմից թող են, բայց այնուամենայնիւ նրանք ունեցան բարեբար ազդեցութիւն և բաւական մեծ զուրկ տուին բոլորներին և նրանց գրականութեան հետ ծանօթանալուն, նոյնպէս այդ ժողովրդի ազգային վերականգնութեանը:

Լեփէն պատմում է, թէ Ալեքսիովը և Պաւլովովը (որոնք ապրում էին Օւղեւանում) որքան ջանք էին զննում տարածել բոլորարիայում լուսաւորութիւն՝ ուսումնարաններ և տպարաններ բանալով և թէ միկենոյս ժամանակ ինչպիսի արդեւորներ էր հանդիպում նրանց գործունէութիւնը թուրքերի և յոյն հոգեւորականներէ կողմից:

որոնց շատ անգամ ոչնչացնում են կարկուտաւ ու ժանապախով: Բժիշկին ամեն տեղ էլ կարելի ունին հիւանդութիւնները նրանց գործակատարներն են, որոնք մարդկերանց հետ կատակ չեն անում: իսկ հիւանդ մարդը խնայելու վերայ երբեք չէ մտածում: և անհ բժիշկը յայտնվում է ընտանիքի մէջ իւրի բարեբար: նա գործում է, նա բժշկում է հիւանդին, ստանում է իւր վարձատրութիւնը, և զեռ իւր ետեւից էլ թողնում է իւր կենսաբը օրհնող երախտագէտներ մի ամբողջ բանակ... — Երկու խօսքը, պ. սեղանապետ ձայն տուաւ: Երկուսը, ներքի իմ մեղքերին և ի սէր այս խնօք ճառախօսին, իրաւունք տուր ինձ երկու խօսք տալու:

Ուսանողները, որոնց զուարճացնում էր մինչև անգամ Երկուսի միմիկան, իրենց կողմից էլ խնդրեցին սեղանապետին, որ այդ իրաւունքը չմերժէ նրան: — Խօսիր, անպիտան, բայց զգոյշ կաց, յիմար բաներ չխօսաս: հրամայեց սեղանապետը:

— Ես առաջ մոռացայ տալ ձեռք պարտնէր, որ ես Բժիշկութեան էլ եմ պաշտպանում, և հենց այս րոպէին երբ պ. Մեհերեանը սկսեց խօսել, իմ գլխում մի քանի նոր մտքեր ծնուեցան: Արեւելի բժշկութիւնը ամենից

միջ, Այս վերալինեալ գործիչների հետ միացան և շատ ուրիշներ, և ինչպէս ասում է Իրեզովը, բոլորք ազգի վերածնութիւնը կատարուեց ոչ աւելի քան մի սերունդում: 1844 թուին լոյս տեսաւ առաջի պարբերական հրատարակութիւնը բոլորք լեզուով:

Ղրիմի պատերազմի ժամանակ, Օւղեւանում կազմուեց բոլորարիայի յանձնաժողով (կոմիտէտ): Պատերազմը չկարողացող բոլորք ազգայնիւնների յոյսերը, բայց այնուամենայնիւ յանձնաժողովը իւր գործունէութիւնը չդադարեցրեց: նա հոգս էր տանում Ռուսիայում կրթուող բոլորք երիտասարդութեան վերայ, բոլորարիայի զարգացնելու և երեւելիների բարեկաւութեան վերայ: 1870 թուին բոլորարիայը յաջողեցրին համոզել թուրք կառավարութեանը թող տալու նրանց՝ կազմել մի առանձին թեմակալութիւն, որ կրօնական կապ լինէր բոլոր բոլորարիական երկրների մէջ և ազատէր նրանց յոյն կղերի ծանր տիրապետութիւնից: Այն վէճը, որ ծագեց բոլորների ձգտումից զէպի կրօնական անկախութիւնը Պոլսոյ պատրիարքի, աւելի զօրացրեց բոլորք ժողովրդի ազգային ինքնաձայնակութիւնը: Այդ ժամանակ նշանաւոր դեր էր խաղում հրապարակախօս, բանաստեղծ, լեզուագէտ և քաղաքական գործիչ Ռաֆայիլի, Թուրքիայի միւս յայտնի բոլորք գործիչներին, Լեփէն ջերմ համակրութեամբ է յիշում բանաստեղծ Սլավոյիովը, պրօֆէսոր Կրիստովին և վիկարսան Լիւբէն Կարաբելովին, եռանդուն ազգասէրին և բոլորարիայի ազատութեան ամենահամակրելի ախոյեաններից մէկին: Պետիօ Կարաբելովի եղբորը:

Լեփէն այցելել է Բոլորարիան և ուշադրութեամբ ուսումնասիրել է այդ վերածնունդ ժողովրդի գրականութեան շարժումը: Խօսելով վաղուի և վերջի կողմի յայտնի, ընտիր հատուածի մասին, ֆրանսիացի գիտնականը ցոյց է տալիս թէ դրա կազմողները որքան մեծ նշանակութիւն են տուել քաղաքականութեան ժողովրդի գրականութեան շարժումը: Խօսելով միջ շառ կտորներ Միքայիլի, վեռնիօյի, Գամբետայի ամենալաւ ճառերից, Միլլէի, Վիկտոր Հիւգօյի և այլ նշանաւոր հեղինակների գրութեանցից: Նրան էր բոլորք հեղինակների, բանաստեղծների, գիտնականների և

շահաւոր պարագմունքն է: Դուք խօսելիք, որ Եւրոպայում ամենալաւ բժիշկներ, իւրաքանչիւր այցելութեան համար 3 կամ 4 ֆրանկ են ստանում: նոյն իսկ Ռուսիայում ամենալաւ բժիշկը մէկ րոպէս աւելի չէ պահանջում իւր հիւանդից: բայց մեզ մօտ 3 կամ 5 րոպէին ամենաուշադրական վարձատրութիւնն է, Հաւանքեք որ պ. բժիշկը օրուայ մէջ ընդունում է իւր մօտ 10 աղքատ և 5 հարուստ հիւանդներ, որոնցից ստանում է անգամ 1 րոպէի և հինգ անգամ 3 րոպէի, գումարը 25 րոպէի: Գետոյ միկենոյ բժիշկը միկենոյ օրը այցելում է 5 աղքատ և 6 հարուստ հիւանդներ: որոնցից ստանում է հինգ 3-ական և վեց 5-ական րոպէի: գումարը 45 րոպէի, ուրեմն մի օրուայ մէջ պ. բժիշկը վարձատրութիւն է ստանում 70 րոպէի: իսկ մի տարուայ մէջ 365 անգամ 70, որ լինում է... Գրեմ, հազար հաշուեցէք: — 25,550 րոպէի, ձայն տուաւ մի ուսանող, որ մատմաբանութիւն մէջ ամենալաւագէտն էր:

— Հմ 25,550 րոպէի, շարունակեց Երկուսը: Բայց ընդունելով թէ 5550 րոպէի չափով հիւանդներ պակաս են եղել, ուրեմն պ. բժիշկը, եթէ կարողացել է յայտնի դառնալ, կարող է մի տարուայ մէջ 20,000 րոպէի եկամուտ ունենալ: որպիսի գումարը պ.

հրապարակախօսների վիճակը, որոնք միկենոյ ժամանակ և քաղաքական գործիչներ էին: Իրենց կեանքի մեծ մասը նրանք պարտաւորուած անցնում էին հեռու հայրենիքից օտար երկրներում, հազիւ հազ կարողանալով ապրուստի միջոց ձարել:

Ռաֆայիլին (ծնունդ է 1806 թուին) իւր ուսումը ստացել է Սթէնբուրգի Պարիզում, Պոլսում և Մոսկովայում: նա գիտէր ֆրանսերէն, յունարէն, ռուսերէն, արաբերէն, թուրքերէն և սերբերի լեզուները: Թուրքերի հաւածանքից ազատուելու համար Ռաֆայիլին փախաւ Բալկանեան լեռները և այդպիսով Գալլուկ (աւաղակ) դառնաւ: մի փոքր յետոյ նա անցաւ Երկրի սահմանից դուրս: Աւստրիայի կառավարութիւնը դադարեցնում էր Ռաֆայիլի հրատարակած լրագրները, ուստի նա ստիպուած էր վերջապէս ապրել Երեւնի Ռուսիայում, երբեմն Սերբիայում, երբեմն Ռումինիայում և մնաւ Բուլղարիայում 1868 թուին: Լիւբէն Կարաբելովը (ծնունդ է 1807 թուին) ուսանում էր նախ Ֆիլիպպոսյանում և ապա Մոսկովայի համալսարանում: Այս տաղանդաւոր վիճապետը իւր ամբողջ կեանքը նուիրել էր ժողովրդի քաղաքականապէս ազատուելու գործին: նա խառն էր Ունգարիայում Ալէքսանդր Կարաբելօրգիի զորքի ղեկավարում, բայց ազատուեցաւ Մալթաների օգնութեամբ, չնայելով որ արանք մի ժամանակով սաստիկ ընդդէմ էին սլաւոն ցեղերի անկախութեան գաղափարին: Ունգարիայից Լիւբէն Կարաբելովը անցաւ Բուլղարիայ: որտեղ հրատարակում էր նախ «Արքայական» և ապա «Անկախութեան» վերնագրով լրագրները: Լիւբէն Կարաբելովը վախճանեց Ռուսիայում 1878 թուին: Սա բոլորներին ամենալաւ հրապարակախօսներից մէկն էր և ոչ ոք չէր բոլորք ժողովրդը համակրութիւն տարածելուն նրա չափ չէ նպաստել:

Գալով բոլորարիայի ժամանակակից գրականութեան, Ֆիլիպպոսյանի յեղափոխութեան գնահատութեամբ, Լեփէն զարմանում է այդ զեռ թուրք փաշաների լծից նոր ազատուած ժողովրդի քաղաքական հաստեղծութեան և վճռողականութեան վերայ: Լեփէն գրքում մենք պատահում ենք մի հետաքրքիր նկատողութեան. այն է թէ ամեն մի

ժողովուրդ ինքնավարութիւն ստանալով արդէն իսկ դառնում է հոսկան: Իրեն փաստ այդ մտքին Լեփէն բերում է իտալիայի յարաբերութիւնը զէպի իրեն ազատող Ֆրանսիայի: Սա կայն չպէտք է մոռանալ և այն, որ Նապոլէօն III առհասարակ ընդդէմ էր իտալիայի միութեանը, երբ վերջինս հակառակ ֆրանսիացուց կայսեր՝ ձեռք բերեց վենետիկը: *) և Հռօմը: Բացի սրանից իտալացիները առանձին համակրութեամբ չէին կարող վերաբերուել Նապոլէօնական Ֆրանսիային և նրա համար, որ վերջինս իրեն էր սեփականացրել զուտ իտալական գաւառները՝ Նիցցան և Սալոնիան:

Մոսկովա (Պարզ.) Ս. Խաչ. *) վենետիկը ստացաւ իտալիան 1866-ի պատերազմից յետոյ Աւստրիայից Նապոլէօն III-ի ձեռքով:

ՔԱՂԱՔԱՍԱՆ ԼՈՒԻՍԻՐ

— «Standard»-ին Ս. Պետերբուրգից գրում են, որ Կառլաւորսի Կ. Պոլսու ուղևորելու կապ ունի Ռուսիայի այն նախագիծ հետ, որով Սուլթանին պիտի համաձայնեցնեն, որ նախ քան Միկենոյի լիազին իշխան Նիկողայոսի բոլորարիայի գահին կանդիդատ ընդունուելը, Արեւելեան Բուլղարիայի ընդհանուր հաւանդապետ նշանակէ:

— «Voss. Zeit.»-ի Պարիզից ստացած հեռագրի համաձայն, Ֆրանսիան Կ. Պոլսում յայտարարել է, թէ եղբայրական խնդրի միջազգային հարց է և թէ Ֆրանսիան չի թող տալ որ ու ինչ մասնաւոր համաձայնութիւն կայանայ Անդրիայի և Բ. Կրան մէջ: Արտւում են, որ իւր թէ Ռուսիան էլ միկենոյ կարծիքն է յայտնել:

— վենետիկի հեռագրում են, իւր թէ Անգլիան Կերմանիայի խորհրդով պատրաստ է թողնելու ամբողջ Եգիպտոսը: բացի Ալէքսանդրիայից և իւր վերայ առնելու Եգիպտոսի պետական պարտքի տոկոսները: ապահովացումը:

— Բերլինի լրագրները հաղորդում են, որ Ռուսիան արդէն պաշտօնապէս յայտնել է Միկենոյի իշխանի կանդիդատութեան մասին:

— վարնայից հեռագրում են «Hob»-ին, որ Արքիմեոսովսը առաջնակարգ ամուր բանակ են դարձրել: Զաթալ:

է որ պ. բժիշկը սեփական կառքով է չնորճ բերել մեզ մօտ: Եւ ինչ, միթէ իրաւունք էլ ունի հիւանդը բժշկին հարցաքննելու: Բժշկութիւնը այնպիսի մի գործ է, որի դատաւորը ինքը բժիշկն է և դատաւարը իւր խիղճը: միթէ թշուառ մանկանացուն կարող է լսել երբ և ինչ այդ դատաւարի ձայնը և որդեգրը:

Ահա այսպէս բժշկութիւնը ամեն կողմից էլ արդիւնաւոր պարագմունք է, դուք պ. Մարտիան, (դարձաւ Երկուսը Պետրոսին), կարող էք ամենայն վստահութեամբ ընտրել ձեզ համար իւր և մասնագիտութիւնը—բժշկութիւնը և բնաւ մի վախենաք ապագայից: Նի՞ք կը գայ մի օր, երբ դուք արդէն հասակնիդ առած կը լինէք, և երկուստեք ու նորաւարտ բժիշկները ձեզ դուրս կը քննեն բժշկութիւնը և պարիքից, դրանց յետոյ էլ դուք պէտք կը գաք հասարակութեանը: — Մեքեք կարող էք լինել ամուսնացող երկուստեքների ու երկուստեքների մէջ, ինչպէս անում են ոմանք արդի հնացած բժիշկներէ: սա էլ մի բարի գործ է...

Ընդհանուր ծիծաղ ուսանողների մէջ:

(Կը շարունակուի)

ընդին պաշտպանողական գիծը զորքեր-
րով է բռնուած, որոնք անպարտ հը-
րաձգութեան փորձեր են անում: Սա-
թանք անձամբ հետեւում է բոլոր պա-
րաստութիւններին: Առանց առանձին
հրամանագրի արգելում է մինչև իսկ
պաշտօնատեղից ամենափոքր դուրս
գալը:

— Լուր է տարածուած, թէ թիւր-
քայի և Յունաստանի մէջ դաշնակե-
ցութիւն է կապուելու:

— Ռուս թերթերին վերջնայից հեռա-
գրում են, որ իբր թէ թիւրքերն պե-
տութիւններին առաջարկում է, որ
միահամուռ ծանուցադրով բոլորա-
կան միմիատրութեան փոփոխութիւնը
պահանջեն:

— Ասում են, որ իբր Գեղարքայի յաջո-
ղեցրել է Ռուսարեւմտում բռնապա-
կան ազգային բանակի միջոցով բոլ-
որական կառավարութեան համար
փոխառութիւն անելու:

— Բերլինից հեռագրում են «Hov»
ին. «Ռուսարեւմտից հեռագրում են
թէ բոլորական պատգամաւորութիւ-
նը, որ իշ. Ալեքսանդրին գնալու ճա-
նապարհի վերայ էր, Սօֆիայից պա-
տուէր է ստացել ետ դառնալու»:

— Վերջնայից հեռագրում են մայ-
րաքաղաքի ռուս թերթերին, որ Ֆը-
րանց-Եօզէֆ աւստրիական կայսրը ճա-
շի վերայ աւստրիական դիվանագիտի
անդամներին — Շտուրմբերն և Գեյմբլին
դառնալով ասաց, որ քաղաքական
գործութիւնը լաւացել է և աւելի խա-
ղաղ ձև տեսցել:

— Գերմանական և աւստրիական լը-
րագիրները ամեն կերպ շուռ տալով
քննելով գերմանական կայսրի դաժա-
կան ճառը, զիջումով թիւն են յայտնում
նրա անորոշութեան վերաբերմամբ:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Ն ր կ ր ա յ ի ն դ ր ա խ տ» Երբ Խ-
թանի կղզու անունն ենք տալիս, միշտ
մեր աչքի առաջ գալիս է մի երկիր
որ բիրտ է և անմահ: Գեռ ևս չմե-
րոսը խօսելով Ուրիստի հայրենի-
քի վերայ, ասում էր, որ այդ կղզ-
ըն անանձին ուղարկութեան արժա-
նի չէ:—այնտեղ բացի խաղողից և
վայրի այծից ոչինչ չկայ: Սակայն պի-
նգէլը իւր «Գարունը Յունաստանում»
անունով գրքում հետեւել կերպով է
նկարագրում այդ կղզին. «Խթա-
կէն—գա երկրային դրախտ է: մինչև
անգամ իրենք յոյները ամբողջ Յու-
նաստանում ամենաարդաւանդ հողն
են համարում նրան, մանաւանդ չափ
առատութեամբ է բուսնում արտեղ
խաղողը, որից պատրաստած արինն
այնքան առատ է լինում, որ 12,000
տեղացիները երբեք չեն կարողանում
գործածել այդ բոլոր արինն, մինչ-
դեռ իւրաքանչիւր տարի նոր-նոր
այգիներ են աւելանում, որոնք ձը-
ղուած են լեռների և բլուրների եր-
կու լանջերի վերայ: Յունաստանում
Խթակէի գինին երկրի մէջ ամենալաւ
գինին է համարվում:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«Ն Ո Ր - Դ Ա Ր»-Ի

ՀԻՒՍԻՍՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

20 Նոյեմբեր

ՕՒԵՍՍԱ. Ռուսական շոգենա-
ւային ընկերութիւնը, մասնաւորա-
պէս Օրեստայի և Վարնայի մէջ եր-
թեւեկելու համար նշանակել է
«Константинъ» շոգենաւոր—ուղևոր-
ներ տանել-բերելու համար: Բոլ-
որական զայլութիւնները անվճար
են այստեղ բերվում:

Օրեստայում ապրող բոլորական
զաղթականները նամակներ են
ստացել, որ Յանկովը մտադիր է
Օրեստայի վերայով Ռուսիա ուղեւոր-
ուելու:

ՍՕՖԻԱ. Գրեկովը, Ստոյովը և
Կուլչեկը այսօր առաւօտ ճանապարհ
ընկան դէպի Բելգրադ, ուր նրանք
մի օր կը մնան: Այստեղ կարծում
են, որ Միլան թագաւորը կը
ցանկանայ նրանց ընդունելու:

21 Նոյեմբեր

ԱՍԻՒՖԱՌ. Աչքի առաջ ունե-
նալով Արքիեպիսկոպոս երկաթուղու
բացումը, «Արիական ընկերութիւնը»
և «Բեռնակիր ընկերութիւնը» Բու-
խարայում, Սմրդանում և Չար-
ջուլում սեղմիչ շոգենաւորներ
են սարքում բուխարական բամ-
բակը սեղմիչի տակ դնելու հա-
մար. նոյնպէս ապրանքները գե-
տեղելու համար շէնքեր են կա-
ռուցանում—նոր շէնքում ճանա-
պարհով ապրանք ուղարկելու հա-
մար: Կոնստանտին Բեռ Չարջոյ
տեղափոխել են մինչև 100,000
պուլ:

ԲԵՆԴՐԱՅ. Գեռ յայտնի չէ, թէ
այստեղ եկող բոլորական պատ-
գամաւորութիւնը մի օր այստեղ
կը մնայ թէ ոչ:

Ստրասնիկն աշխատում է միայն,
որ սահմանադրութեամբ պատգամա-
ւորութեան մարտային թիւթեւու-
թիւն պատճառեն: Այն լուրը,
իբր թէ Միլան թագաւորը ցան-
կանում է պատգամաւորներին տես-
նել—ձիշտ չէ, որովհետեւ այդ-
պիսի ցանկութիւնը կը հակասե-
լայն դրութեան, որ Սերբիան բըռ-
նել է բոլորական խնդրում: Պատ-
գամաւորութեան Միլան թագա-
ւորի մօտ ունենալիք տեսակցու-
թեան առթիւ նոյնպէս ոչինչ յայտնի
չէ պատգամաւորութիւնը տեսա-
կցութիւն պիտի խնդրէ թէ ոչ:

ՃՈՒՐԺԵՎ. Տումայի տեղապա-
զորքի սպաներից ձերբակալուած
են էլի մի քանի հոգի—քաղաքա-
կան համոզումներն ասքերութեան
պատճառով: Զինուորական
ուսումնարանում շարժումները բո-
ւերակցին աւելի ծանր են եղել,
քան ցոյց էին տալիս:

Սօֆիայի կառավարիչները չափա-
զանց վրդովուած են: Ֆինանսների
մինիստր Գեջովը հրաժարուելու
պատճառը ֆինանսների սպառնալի
գրութիւնն էր: Զինուորական մի-
նիստր Նիկոլայեկը պահան է ար-
ձակել, որով ոչ մի պահեստի գի-
նուորին թույլ չէ տրվում քաղա-
քական ցոյցերին մասնակցելու,
հակառակ դէպքում պատերազմա-
կան օրէնքով պիտի դատուի լայն-
ցաւորը:

22 Նոյեմբեր

Կ. ՊՈԼԻՍ. Ռուսական ծանուցա-
գրի մէջ բոլորական դէպքերի
պատմական տեսութիւն է արած,
և ասում է, որ գեռ. Կառու-
բարսի առաքելութիւնը, որ ամե-
նեւին չչաջողուեցաւ, երկու նպա-
տակ ունէր. 1) խորհուրդներով օգ-
նել բոլորական կառավարիչներին և
2) շրջապայի բոլորակցում, որ-
պէս զի բոլորական իսկական տրա-
մադրութիւնը պարզուի: Առաջին
նպատակը չհասաւ իւր նպատակին,
որովհետեւ բոլորական կառավար-
իչները գեռ. Կառուբարսի խոր-
հուրդներին հետեւելու մերժեցին.
վերջապէս Ֆիլիպպոպոլի դէպքը,
որ բոլորական կառավարիչներին
հակառակ տրամադրութիւնն էր ար-
տալայտում, գեռ. Կառուբարսին
և ռուսական հիւպատոսներին ստի-
պեցին Բոլորական հեռանալու:

Ինչ վերաբերում է առաքելութեան
երկրորդ մասին, գեռ. Կառուբարսը
համոզուեցաւ, որ բոլորական ժո-
ղովրդի տրամադրութիւնը անպա-
ման թշնամական է այն անձերին,
որոնք ձեռքում այժմ գտնվում է
իշխանութիւնը: Ծանուցագրի վեր-
ջում ասուած է, թէ Ռուսիան լու-
սով է որ գործը խաղաղ միջոցնե-
րով կը վճռուի:

ՊԱՐԻՅ. Մինիստրները նախա-
գահին յանձնեցին իրենց հրաժա-
րականի խնդիրը, որովհետեւ պատ-
գամաւորների ժողովը, չնայելով
կարենէի ընդդիմութեան, ընդու-
նեց քաղաքական օգնականների
պաշտօնը բաւնալու վճիռը:

ԲԵՆԴՐԱՅ. Բելխաստում գինու-
ւորական օրինագիծը քննութիւնը
սկսուեց: Զինուորական մինիստրը
լայտեց, որ այդ օրինագիծը ստի-
պեցանք անհրաժեշտութիւն է
կազմում: «Բանը այժմ սպառնա-
ցող պատերազմական վտանգի վե-
րայ չէ, ասաց նա: Եթէ վտանգ
լինէր, օրինագիծը անտեղի կը լի-
նէր այժմ, հասաւ հարկաւոր կլի-
նէր ուղղակի զօրքը ստիպեցնել
նեցնել. բայց մենք մի այնպիսի
ժամանակում ենք ապրում, որ
հաստատ խաղաղութեան վերայ
յոյս դնել կարելի չէ: Ֆրանսիան
անգաղաք առաջ է դնում խաղաղ
ժամանակի գինուորական ծառայու-
թեան համար ժողովրդին ծանրա-
բեռնելով:

Հարցնում ենք, պէտք է թույլ
տանք, որ ժողովուրդը լաւաջէ
մեզ, որ խաղաղութեան զգացմունք-
ներ չէ զարթոյնում մեր մէջ:

ԲՈՒՐՅԱՅ. Պետութիւններին
ուղարկուող բոլորական պատգա-
մաւորութիւնը մտադիր է վերնա
ներկայանալու իշխան Լօբանով-Բոս-
տովսկան և նրան բացատրելու,
որ բոլորական կառավարութիւնը
պատրաստ կլինէր համաձայնելու,
որ գանազան կուսակցութիւնները
խառն մինիստրութիւն կազմուի,
որ կարող էր ներկայ ազգային ժո-
ղովրդ ցրուել. նոյնպէս յոյս ունին,
որ եթէ նրանց Պետերբուրգում
ընդունելու համաձայնուէին, նրանք
կը կարողանային այնտեղ խղճուե-
նելու այդ:

Բուսնիստ փախչող համարեա բո-
լոր սպաները գուրա եկան այնտե-
ղից. նրանցից շատերը Ռուսիա
գնացին:

23 Նոյեմբեր

ԲԵՆԴՐԱՅ. Զօրաբանակը մեծա-
ցնելու օրինագիծը պարլամենտը
յանձնեց առանձին մասնաճիւղի գե-
տեղութեան: Դրանից առաջ տեղի
ուղեցող վիճարկութիւններին մաս-
նակցում էին Մօլտիէն և գինու-
ւորական մինիստրը: Մօլտիէն մաս-
նաւորապէս մատնացոյց էր անում
Փրանսիայի սպառազինութեան վե-
րայ. նա, ի միջի այլոց ասաց, որ
Փրանսիայի հետ համաձայնութիւն
կապելը կապահովացնէր Եւրոպայի
խաղաղութիւնը. բայց այդ կարելի
չէ լինիլ մինչև որ Փրանսիան լեռ
չլինէր Ելքաւոր և Լոտարինգիան
կրկին ստանալուց, որոնց Գերմա-
նիան հոստատակէս օրոշել է չվե-
րադարձել: Զինուորական մինիստ-
րը ցոյց էր տալիս, որ հարկան
ազգերը իրենց զօրքերի թիւը Գեր-
մանիայի զօրքերի թիւից շատա-
ցրին և հաւատացնում էր, որ գեր-
մանական զօրաբանակի հզօրացնե-
լը կը նպաստէ Գերմանիայի ազգե-
ցութեան աւելանալուն խաղաղու-
թիւնը այսպիսով չափում համար:

Կ. ՊՈԼԻՍ. «Ռէյտեր»-ի գործա-
կալութեան հեռագիր: Բ. Դուռը
պետութիւններին ծանուցադրեւ ու-
ղարկեց, որի մէջ ցոյց է տրուած,
որ անհրաժեշտ է բոլորական խըն-
դիրը լուծել և այդ խնդրի մասին
պետութիւնների մէջ համաձայնու-
թիւն կայացնել: Միևնույն ժամա-
նակ Դուռը առաջարկում է Մինիստր-
լիտի իշխանի կանգնեցնելութիւնը:
ՃՈՒՐԺԵՎ. Ռուսական պաշտո-
նաթող սպաներ—Նադեժդին և

Շոտսակ մայորները և Իվանով կա-
պիտանը, որ իբրեւ կալուածա-
տէրեր ապրում են Տումայում, Բո-
գուլովովի կարգադրութեամբ, Տում-
լայի քաղաքական պատուէր ըս-
տացան 24 ժամուայ ընթացքում
Բոլորականից գուրա գալու, հակա-
ռակ դէպքում սպառնում է նրանց
զօրով արտաքսել: Հրամանագրի
մէջ արտաքսման պատճառները լի-
շուած չէին. վերոյիշեալ սպաները
երեկ հասան Բուլչուկ և գերմա-
նական հիւպատոսին բողոքեցին
այդ կարգադրութեան դէմ, պա-
հանջելով, որ իրենց վնասը վերա-
դարձնեն իրենց: Հիւպատոսը արձա-
նագրութիւն կազմեց և Սօֆիա դի-
մեց պատուէրների սպասելով, իսկ
մինչև պատասխանի գալը սպաները
սպասում են Բուլչուկում:

ՃՈՒՐԺԵՎ. Բուլչուկի գերմա-
նական հիւպատոսի արհամարհի շնոր-
հիւ, որին ձայնակից է և Սօֆիայի
գերմանական հիւպատոս բարոն Տիլ-
մանը, ռուսական պաշտօնաթող
սպաներ—Նադեժդին, Շոտսակի
և Իվանովի արտաքսուել մասին
հրամանագրերը փոխուած է և ե-
րեքին էլ իրաւունք է տրուած ի-
րենց կալուածները վերադառնալու:

24 Նոյեմբեր

ԲԱՐՍԵՆՈՎ. Երեկ մարդակիր
և սպանաբախիր երկաթուղային գը-
նացքների կանոնաւոր երկաթուղու-
թիւն սկսուեց Բելուսով-Բարանո-
վիչի ճանապարհի մէջ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Երեկ, քաղաքա-
կան խորհրդի գահիճում տեղի
ունեցաւ Պետերբուրգի բարեփոխու-
կան Սլաւոնական ընկերութեան
հանդիսաւոր ժողովը: Նստի բա-
ցուելու միջոցին, նախագահը ա-
ռաջարկեց ողջունել հիւր գալիչա-
կան լայտին հայրենասէր Նաուսո-
վիչ քահանային, որպէս հաւատի
մարտիրոսի և ուղղափառութեան
պաշտպանի արեւմուտքում: Նաուսո-
վիչը շնորհակալ եղաւ և յոյս յայտ-
նեց, որ Սլաւոնական ընկերութեան
հայրենասիրական գործերը, արձա-
գանք կգտնեն բոլոր սլաւոնութեան
մէջ, այնպէս որ փոքրոգիները կը քա-
ջալերուին, իսկ սլաւոնական մեծ
քաղաքային համար կուռուցներն ու
տանքուղիները ոյժ է միւլթա-
րութեան կը ստանան: Այնուհետեւ
պրօֆեսսոր Լամանսկին մի ճառ
խօսեց բոլորական և սլաւոնական
զորքերի գրութեան մասին պատ-
մաբանի և սլաւոնականի հույսու-
կեցող նայելով. նա մատնացոյց
արեւ պետութիւնների դէպի Ռու-
սիան ունեցած յարաբերութիւնների
վերայ, նկատելով, որ ներկայ դէպ-
քերը մի անգամ էլ պարզ ցոյց
տուին այն հայեացքները, որ գոր-
ծարանատէրերի խնդիրները պիտի
մատուցուին տեղական ակցիզի կա-
ռավարիչներին միջոցով—իրենց եղ-
րակացութիւններին հետ միասին:

Գեռիկը իրեցեց լաֆինադ-շաքարի
կինը մի պուզին 90 կ.—բոլոր
տեսակների համար էլ:

ԿՕՐԿ. Իրլանդիայում. — Երեկ մի-
տինդի միջոցին սաստիկ կռիւ ծա-
ղեցաւ ամբոխի և ոստիկանների
մէջ. երկու կողմից էլ բազմաթիւ
վիրաւորներ կան:

ԲԵՆԴՐԱՅ. Սերբիայի մինիստր
նախագահը ընդունեց բոլորական
պատգամաւորութեան:

25 Նոյեմբեր

ՃՈՒՐԺԵՎ. Բուլչուկի ժողո-
վուրդը հրամարուեցաւ երեկ Բա-
տենբերգի օգտին կայացած միտին-
գին մասնակցելու: Տումայում և
Վարնայում ամբաձիգ զօրքի սպանե-
լը սաստիկ զրդուած են կառավա-
րիչների դէմ—մայր Պանիցան ուր-
բաձիգ զօրքի մի սպայի վիրաւո-
րած լինելու համար:

ՍՕՖԻԱ. Հեռագրով կարգադր-
ուած է, որ պատգամաւորութիւ-
նը Բերլին չգնայ, թէև սկիզբը
այդ նշանակում էր, այլ Վեննա-
յում ռուսական դեսպանութիւնից
տեղեկութիւն ստանալ Պետերբուր-
գում ունենալիք տեսակցութեան
վերաբերմամբ և եթէ բաւարար
պատասխան ստացուի, Վեննայից
ուղղակի Պետերբուրգ գնայ:

Բոլորական գինուորական մի-
նիստը հրամանագրել է, որ մի
ամսուայ ընթացքում բոլորական
8 հետեւի գնդեր զօրացնեն իւ-
րաքանչիւրին քառորդական բրա-
ննա աւելացնելով:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Մինիստրների կօ-
միտեցող որոշեց—որ ֆինանսների
մինիստրը թույլ տալ այն ճակնգե-
ղի շաքարազործարանատէրերին, ո-
րոնք 1887/8 թուերի բոլոր ակցիզը
և արտահանութեան համար հա-
տուցանուող քաղաքային գումարի
(պրեմիա) մասը մինչև դեկտեմբե-
րի 1-ը չեն կարող վճարել, խընդ-
րեն մինիստրութեան, որ այդ վճա-
րը լեռնագուի մինչև 1887 թուի
մարտի 1-ը ամսական 1/2% հա-
տուցանելու պայմանով, որի միջո-
ցին կիսատ ամիս էլ ամբողջի տեղ
պիտի հաշուէ: Ֆինանսների մինիս-
տրը նոյ. 24-ին գրուած իւր լայտա-
գրում լայտարարում է վերոյիշեալ ո-
րոշումը և աւելացնում է, որ գոր-
ծարանատէրերի խնդիրները պիտի
մատուցուին տեղական ակցիզի կա-
ռավարիչներին միջոցով—իրենց եղ-
րակացութիւններին հետ միասին:

Խմբագիր-հրատարակիչ

ՍՊԱՆԻՍԱՐ ՍՊԱՆԻՍԱՐԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾՅՈՒՆԱԴ

Ս. ՍԻՈՒ ԵՒ ԸՆԿ.

(II. 4657)

50—39

Հարկաւոր է մի կին կամ օրիորդ
հայրենի, որոնք են, ֆրանսիական լեզու-
ները և հոլանդ լեզու. պայման-
ները համար դիմել Բագու, նոտա-
րիուս Ստրամեսանցին:

6—1

Չորեքշաբթի, Նոյեմբերի 26-ին
Նիկիտինի ցերեկում ամպային պատկերներ

ՖԻԶԻԿ Կ. Օ. ԿՐԱՌԻՋԵԻ

Այսօր մեծ ներկայացումն է, մանրամասնութիւնները աֆիշայում
և ծրագրում: Սկիզբն է երեկոյան 7 1/2 ժամին: